© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

Grundlage neuerdings zu prüfen, sich bei einigen Arten wenigstens die Spuren der parallelen Organisation auch anatomisch nachweisen lassen werden. Ich habe den unläugbaren Parallelismus in der äusseren Organisation dieser Familien bewiesen, der Nachweis dessen, in wie ferne der innere Bau dieser Pflanzen mit den von mir hingestellten Tatsachen übereinstimmt oder nicht, liegt ausser dem Bereich meiner Aufgabe, kann aber jedenfalls nur auf Grund einer neueren, eingehenden Revision geschehen. Ich habe nicht behauptet, dass die parallelen Organe dieser Familien auch ähnlich gebaut sind, eben diese parallelen Organe fehlen ja sogar bei vielen Arten der zwei Familien, eines ist gewiss, dass die äusseren und inneren (Gefässbündel, Grundgewebe) morphologischen Reste der ursprünglichen Organisation doch bei vielen Arten vorhanden sind, dass sie aber qualitativ geändert sind, und hierin liegt eben die Ursache, dass der innere Bau scheinbar den äusseren Merkmalen widerspricht.

Apró közlemények. — Kleine Mitteilungen.

Pinus nigra Arnold, (Reise nach Mariazell 1785, p. 8, cum tab.) **az Alföldön innen és túl.**

A *Pinus nigra*, mely Kerner fl. exsicc. austrohung. 664. sz. Sched. II. 133. megjelent, ismételt és ismételt összehasonlításom nyomán[3]) még aprólékos bélyegeire nézve sem tér el a vasvármegyei és vratnikhegyi (Zengg m.) példától, ezek ismét nem térnek el a herkulesfürdői és trikulei (aldunai) fenyőtől. A vizsgálatnak ezt az eredményét a növényföldrajz is támogatja. Sok mediterránnak minősített fa a magyar tengerparttól egész a herkulesfürdői vagy aldunamelléki *P. nigra*-ig terjed, mint az *Acer monspessulanum*, *Evonymus latifolia*, *Carpinus duinensis*, *Coronilla emeroides*, *Celtis australis*, *Daphne laureola* *Juniperus sabina*, *Ilex aquifolia*, *Sorbus austriaca* Fiumetól vagy a Karszt csúcsaitól az Aldunáig, apróbb eltérést most figyelembe nem idézve. G. Beck a *P. nigra*-t Bosznia déli részének több helyéről említi (Fl. v. Südbosn. 1887. 36, 1890. 550.) s a Zool. Botan. Gesellsch. 1894. évf. «Über die Verbreitung der Schwarzföhre (*Pinus nigra* Arn.) in den nordwestlichen Balkanländern» külön cikket is szentel neki. Velenovsky a Fl. Bulg. 518—29. old. Bolgárországnak szintén több helyéről említi, amiből azután az is következik, hogy a *P. nigra* inkább balkáni fenyő, mely hazánkon át két irányban terjed s Alsó-Ausztriában éri el földrajzi elterjedésének északnyugati határát.

Az aldunai és herkulesfürdői *Pinus*-t újabban (Kern i. h. 2681. sz.) *P. Pallasiana*-nak tartják.[4]) Sok munkában megnéztem ennek

[2]) Degen: Die Flora von Herkulesbad, 1901, p. 11.
[3]) Lásd Erdészeti Lapok 1886. 338.
[4]) Degen: Die Flora von Herkulesbad 1901. p. 11.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

a leirását, de a mi fenyőnkre nem illik, másrészt fánk a *P. nigra*-tól el nem tér és Endlicher (Conif. 179)és Parlatore (Dc. Prodr. XVI. e. 387.) is a *P. nigricans*-nak itélték.

A *P. nigra* most inkább a melegebb alvidékünk fája, de helyenként még a havasaljai vidéken is fenmaradt.

A vratniki *P. nigra* meghatározásakor a *P. leucodermis*-re is figyelemmel voltam. Ez sűrűbblevelü, a tűforradás helye, az ág kérgén tetemesen apróbb és szintén sűrűbb.

Az említett helyről való *P. nigrám* ága kérge (pikkelyei) feketéllők, csak Trikule mellől van simább kérgű példám, amely világosbarna, mintegy cimetszínű. De ilyen Mödling mellett is terem.

Borbás.

Pinus nigra Arnold (Reise nach Mariazell 1785 p. 8, mit Taf.) **diesseits und jenseits der ungarischen Tiefebene.**

Pinus nigra, welche in Kerner's Flora exs. austro-hung. No. 664 (Sched. II. 133) ausgegeben wurde, unterscheidet sich selbst in den geringfügigeren Merkmalen nicht von der im Comitate Eisenburg und auf dem Berg Vratnik bei Zengg vorkommenden Schwarzföhre, wie ich mich durch wiederholt vorgenommene[1]) Vergleiche überzeugen konnte, und diese wieder weichen nicht ab von jener Föhre, welche bei Herkulesbad und Trikule (an der unteren Donau) vorkommt.

Dieses Ergebniss meiner Untersuchungen bekräftigt auch die Pflanzengeographie. Viele für mediterrane gehaltene Gehölze dringen bis zu den Standorten der *P. nigra* vor, wie *Acer monspessulanum*, *Evonymus latifolia*, *Carpinus duinensis*, *Coronilla emeroides*, *Celtis australis*, *Daphne laureola*, *Juniperus sabina*, *Ilex aquifolia*, *Sorbus austriaca* – von geringfügigeren Abweichungen nun abgesehen, – von Fiume oder den Karsthöhen bis zur unteren Donau.

G. Beck erwähnt *Pinus nigra* von mehreren Stellen Südbosniens (Fl. v. Südbosn. 1887, 36, 1890 550). In seiner Arbeit «Über die Verbreitung der Schwarzföhre (*Pinus nigra* Arn.) in den nordwestl. Balkanländern» Verh. d. zool.-bot. Ges. 1894. widmet er ihr einen eigenen Artikel. Velenovsky erwähnt sie auf p. 518—29 seiner Flora bulgarica auch von mehreren Stellen Bulgariens, woraus zu schliessen ist, dass *P. nigra* eher eine balkanische Art ist, welche sich über Ungarn nach zwei Richtungen verbreitet hat und in Niederösterreich die nordwestl. Grenze ihrer Verbreitung findet.

Die Föhre von der unteren Donau und von Herkulesbad wird neuerdings (Kerner a. a. O.) für *P. Pallasiana* gehalten[2]). Ich habe die Beschreibung dieser Art in vielen Werken nachgelesen, doch passt sie nicht auf unsere Föhre, andererseits aber weicht unsere von *P. nigra* nicht ab. Endlicher (Conif. 179. in Dc. Parlatore Prodr. XVI. 2. 387) hielten sie auch für *P. nigricans*.

---

[1]) Vgl. Erd. Lapok 1886. p. 338.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

P. nigra ist jetzt mehr eine Pflanze der wärmeren, südlicheren Gelände unseres Landes, doch erhielt sie sich stellenweise auch in subalpinen Lagen. Gelegentlich Bestimmung der *P. nigra* vom Vratnik, war ich auch auf *P. leucodermis* bedacht Diese ist aber dichter benadelt, auch sind die Blattnarben an der Astrinde bedeutend kleiner und auch dichter gestellt.

Die Astrinde (Schuppen) meiner *P. nigra*-Exemplare vom besagten Orte ist schwärzlich, ich besitze nur von Trikule Exemplare mit glatterer, hellbrauner, sozusagen zimmtfarbiger Rinde. Doch kommen solche auch bei Mödling vor. **v. Borbás.**

Színbeli eltérések Déva flórájában (Farbenspielarten in der Flora von Déva).

Bizonyos növények virága a szín tekintetében mindenütt és egyformán változó (*Corydalis*, *Polygala* stb.), a legtöbbnek azonban állandó a színe és ha színváltozásról is beszélünk, ezeknél ez mindig csak rendkivüli lehet.

Déva majd ezer fajt számláló flórájában már évek óta figyelemmel kisérem az ilyen rendkivüli színbeli eltéréseket s a következőkben nem kevesebb, mint 45 fajt közölhetek olyanként, amelynél a normálistól eltérő színváltozást észleltem.

Az ilyen színbeli eltérések természetesen ritkák, szórványosan fordulnak elő s gyakran hamar nyomuk vész; egyikük-másikuk azonban ugy látszik hosszabb életü. Ilyen a *Jurinea transsilvanica* Spreng. sárgásvirágu eltérése, amely a tőalak közt szálankint a Csengőpatak körüli hegyek napos füvesein nem éppen ritka. Ez különben — könnyen lehet — talán keletünket jellemző fajta is, amennyiben virágainak színén kivül ép tő- és szárnyalt szárlevelei is állandó bélyegei.

A megfigyeltem színbeli eltérések közt legritkább a színsötétedés meg a piros színnek megsárgulása. Valamivel gyakoribb a sárga színnek fehéredésénél a piros szín fehéredése s a leggyakoribb a kékes színeknek halovány rózsapiros, illetőleg fehér, fehéressárgává való halványulása.

I **Színsötétedés.** *A fehér szín gyenge pirossá változik:*

Achillea collina Becker., *Achillea tenuis* Schur.

II. **Színvilágosodás.** *A) A piros szín megfehéredik:*

Papaver Rhoeas L., *Dianthus Marisensis* Simk., *Lychnis flos-cuculi* L., *Githago segetum* Desf., *Erodium cicutarium* L., *Ononis pseudohircina* Schur, *Rosa transsilvanica* Schur, *Carduus acanthoides* L., (*C. albiflorus* Schur.) *C. hamulosus* Ehrh., *Centaurea stenolepis* A. Kern., *Symphytum officinale* L., *Thymus Marschallianus* Willd., *Lamium cupreum* Schott.

B) A piros szín elsárgul:

Adonis aestivalis L., (*A. citrinus* Hoffm.) *Jurinea transsilvanica* Spreng.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

C) A kék (vagy kékes) szín megfehéredik:

Hepatica triloba Chaix., *Pulsatilla nigricans* Störk, *Viola canina* L., *Linum hirsutum* L., *Orobus variegatus* Ten., *Trichera arvensis* L., *T. cupularis* Janka, *Campanula sibirica* L., *C. Grosseckii* Heuff., *Anchusa Barrelieri* All., *Echium vulgare* L., *Verbascum phoeniceum* L., *Salvia pratensis* L., *S. transsilvanica* Schur, *Ajuga genevensis* L., *Crocus banaticus* Gay, *Scilla bifolia* L., *Muscari transsilvanicum* Schur.

D) A kék (vagy ibolyáskék) szín gyengén pirossá változik:

Hepatica transsilvanica Fuss, *Trichera arvensis* L., *Vinca herbacea* W. et K., *Veronica Chamaedrys* L., *Salvia pratensis* L., *S. nemorosa* L., *S. silvestris* L., *Glechoma hirsuta* W. et. K., *Ajuga genevensis* L., *Scilla bifolia* L.

E) A sárga szín elfehéredik: Verbascum thapsiforme Schrad., *V. austriacum* Schott., *Melampyrum Bihariense* A. Kern., *Digitalis ambigua* Murr. **Péterfi Márton.**

Viscaria viscaria (L.) *var. adenocalyx* Borb. ined., a typo calycis (haud glabri) glandulis pedicellatis, brevibus, — a *V. atropurpurea* Gris. autem, quocum glandulis calycinis convenit, flore maiore carpophoroque longiori differt.

In Hungaria boreali: ad Losonc; centrali: Budae-Pestini (Zug liget, Kamara erdő), occidentali ad Bozsok et Rohonc, australi ad Magyar-Ürög ad Thermas Herculis, hinc inde cum typo.

In Serbia ad Pirot.

In Bosnia: Treskavica planina ad Sarajevo.

β subvar. *leucopetala* Borb., petalis albis, in pratis montanis ad Bozsok. **Borbás.**

Hazai botanikai dolgozatok ismertetése.*)

Referate über ungarische botan. Arbeiten.**)

Moesz Gusztáv: Brassó vidékének levegőn és folyó vizben élő moszatjai. 11 kőnyomatú táblával.

Különlenyomat a brassói áll. főreáliskola XIX. értesítőjéből. Brassó 1904.

Gustav Moesz: «Die an der Luft und in den fliessenden Gewässern Brassó's lebenden Algen.» Mit 11 lithogr. Tafeln.

Sep. Abdr. aus dem XIX. Progr. der brassóer staatl. Oberrealschule. Brassó 1904.

---

*) Tisztelettel felkérjük a t. szaktársakat, hogy megjelent b. dolgozataikat ismertetés czéljából szerkesztőségünkhöz (Budapest, VI., Városligeti fasor 20/b) beküldeni sziveskedjenek.

**) Wir ersuchen unsere geehrten Herren Fachgenossen um Einsendung ihrer neu erschienenen Arbeiten behufs Referates an die Redaction des Blattes (Budapest, VI., Városligeti fasor 20/b).

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: Ungarische Botanische Blätter

Jahr/Year: 1904

Band/Volume: 3

Autor(en)/Author(s):

Artikel/Article: Apró közlemények. - Kleine Mitteilungen. 285-288